

192753

Apelațiunea apărării

în cauza crimei de la Mehadica.

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CORIOLAN BREDICEAN

advocat în Lugos.

Apelațiunea apărării

315

în cauza crimei de la Mehadica

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CORIOLAN BREDICEAN

advocat în Lugos.

Pre cum în actul de acuză, tot astfel și în sentința susamintită lipsește cu deseversire acel fapt concretizat, la care s'a aplicat § 163 al cod. pen.; lipsește autoritatea publică concretă, dispozițiunea concretă a autorității publice, amenințarea periculoasă cu crimă și în fine lipsește violența.

În cauze criminale pe *ghicite* nu se poate nici acuză, nici judecă; pentru-că § 1 al cod. pen. sună: „crimă s'au delict formează numai aceea faptă, pe carea legea o declară de atare.” Fapta trebuie deci arătată, desvilită, precisată și concretizată, ca se putem cu drept aplică vr'un § al cod. pen.

Sentința amintită însă aceasta nu o face.

Descrierea întâmplării se începe în 23 Iunie a. c., se continuă în 24 și 25 Iunie și se sfârșește în 26 Iunie; toate evenimentele din zilele acestea, sentința le declară de faptă ce lovește în § 163 al cod. pen.; ear' pe acușați îi declară de vinovați de aceasta crimă.

Procedura aceasta însă e nebasată și greșită, pentru-că :

1. Sfada — de altcum neînsemnată, — din 23 Iunie s'a iscat între judele comunal și Petru Șandru (277) pentru competența coșerului ; la aceasta sfadă ceilalți acușați nu au fost de față, prin urmare nici nu au putut luă parte activă.

2. Cu ocasiunea trecerei neîmpedecate a conducătoriului cărților funduare, Pongrácz, prin comuna Mehadica în 24 Iunie, cei cari au fost la casa comunală sunt simpli privitorii, cari prin privire nu au putut comite violență contra autorității ; dar' dintre acușați partea cea mare Mercuri în 24 Iunie nici nu au fost în Mehadica.

3. În 25 Iunie nu s'a întemplat nimica afară de arătarea lui Scheidl despre „grozava răscoală“, care arătare poate fi deamă de pedeapsă, dar' nici de cum nu se poate pune în contul acușăților.

4. În 26 Iunie partea cea mare din acușați sunt deținuți și închiși. Din aceasta stare acușății nici nu puteau formă tumult cu scopul de a silii prin *violență* autoritatea publică la vre'o dispozițiune ilegală.

Nici nu a știut nime afară de scriitorii Scheidl, că în comună sunt gendarmi ; nici gendarmii nu au știut că locotenentul Bányai va veni la Mehadica, și aceasta sosire nici nu a fost luată în planul său de călătorie ; pretorul nu a avut pertractare în comună, nici nu a fost nimenea citat la casa comunală la vr'o pertractare, — prin urmare locuitorii nici nu s'au putut pregăti cu cevași scop contra auto-

rității publice, fiind-că nici nu au știut că în ziua aceea va veni vre-o autoritate publică în comuna lor. Din contră, au știut pozitiv, că nici o autoritate publică nu are de lucru în acea zi în comună.

În ziua de 26 Iunie 1896 s'a întâmplat :

a) eliberarea celor deținuți.

Această eliberare D'Eleveaux o numește de „*silită*“, dar' nu e în stare a arăta în ce faptă s'a manifestat *siluirea*. Bányai spune, că nu din *frică*, ci din tactică și oportunitate a redat oamenilor oprți libertatea.

Și totuși se pare că Bányai și D'Eleveaux ar voi să presinte poporul ca violent la această eliberare.

Violentă, amenintare periculoasă din partea poporului, — ca 'n palmă.

Eliberarea tuturor deținuților au pretins'o cu sgomot și larmă, dar' aceia a căror eliberare s'a pretins, au fost oprți și închiși; acestia prin urmare nu au putut fi lărmuitorii, și cu toate acestea ei au ajuns pe banca acușătorilor, și ei sunt judecați, ba întră cei mai aspru pedepsiți aflăm pe Iacob Șandru, Petru Șandru, Gerginescu, Cusma ș. a. toți de cei fosti oprți.

Vedeți un non-sens strigătoriu la ceriu ! Aceasta e urmarea că faptul nu s'a concretizat !

De altmintrelea larma nu e nici violentă, nici amenintare periculoasă ca crima, cari se recer prin lege.

În sentința vătămătoare se dă espresiune acelei idei scrintite, că tumultul în sine e destul pentru staverirea violenței contra autorității

publice, espusă în § 163 a cod. pen. De unde! On. tribunal a fost sedus prin stilisarea dubioasă a § 16 a cod. pen., căci explicarea legii și rațiunea aceleia — care s'a staverit la pertractarea acestui §, (veți II. volum, 450 vorbirea lui Csemegi) hotărît au enunțiat, că tumultul în sine ori ce scop periculos ar avea, dacă acela nu iese la iveală prin proclamății sau fapte vizibile și nu e încopciat tot-odată cu forță și amenințare periculoasă: un astfelu de tumult în sine nu formează crimă seu faptă punibilă.

A doua ideeă scrintită în sentința sus indicată e aceea, că și acei indiviși au fost declarați de vinovați d. e. Petru Șandru, Fetescu ș. a., despre cari s'a dovedit că din slujbă sau din întimplare au fost de față, astfelu motivând on. tribunal părerea-și greșită „că tot acela, care a fost în tumult, ori a promovat scopul tumultului ori ba, pentru că nu s'a depărtat din tumult, se pedepsește ca complice.“

Eată o motivare, în urma căreia fie-care fără de a cunoaște scopul tumultului, fără de a voi realizarea aceluia, numai fiind-că din întâmplare sau în urma chiămării sale — ca d. e. cei doi acușați de mai sus, — au ajuns, sau trebuie să fie în tumult, să pedepsește cu închisoare de ani de zile din simplul motiv, că nu s'au depărtat sau nu au putut a se depărta din tumult.

Motivarea aceasta ar fi o nouă direcțiune în judicatura noastră, care însă se abate esențial de la intențiunea și dispozițiunile legii pozitive, din care causă sperăm că nici odată nu va prinde rădăcini.

Precedințele eliberării deținuților încă eschid posibilitatea, că poporul s'ar fi folosit cu aceasta ocasiune de forță sau amenințare periculoasă.

Să esaminăm numai cu atențiune fasiunea locotenentului Bányai. El espune casul astfeliu: „până când noi eram ocupați în casa comunală cu ascultarea preotului și învățătorului, de afară am audīt larmă mare. „Am eșit afară cu pretorele, care voind a se convinge despre sentimentul de supunere al poporului, a poruncit „jos cu pălăriile“. Poporul „până la cel din urmă om a luat pălăria jos de pe cap și tăcere s'a făcut. Dacă voiți ca să vă ascultăm plânsoarea voastră — a dis Bányai — „alegeți dintre voi 2—3 bărbați, cari să espună dorința voastră.“

Prin urmare a decurs o pertractare asupra esmiterei unei deputațiuni. Alegerea deputațiunei se efeptuește, și în aceasta se aleg și Iacob Șandru și Petru Șandru cari erau deținuți. Acesti indiviși după ce i-au ascultat sunt eliberați fără nici o conturbare.

Acum acesti doi eliberați consultându-se cu cei din afară poftesc eliberarea tuturor deținuților, căci dulce e libertatea! și soții lor pe nedrept sufer. Și aceasta se întemplă; ear' poporul din recunoștință s'erută mânilor lui Bányai și D'Eleveaux, apoi le strigă „să trăiească“, pentru-că așa a crezut poporul, că acesti domni reparaază nedreptatea ce li-a făcut'o gendarmii prin deținerea nedreaptă, dar' nici când nu a crezut că eliberarea celor deținuți s'a întemplat

din frică și în urma forței lor. Oare tot din frică au lăsat Dlor ca poporul să le sërute mânilor și să le strige „să trăiească“. Cine poate crede așa ceva ?

Sërutarea de mână și strigătele de „să trăiească“ nu sunt espresiunea forței și violenței ! Sau poate e aceea numai în Mehadica, unde oamenii pot fi împușcați fără scrupul ?

Dacă toată întêmplarea nu ar fi așa de îngrozitoare și serioasă, ar trebui să erumpem în hohete de rîs la vederea întortocării intenționate a faptelor.

Eliberarea deținuților din punctul a) prin urmare nu s'a făcut prin forță și amenințare cu comiterea unei crime, și de aceea nici nu se poate aplica §. 163 a cod. pen.

5. Se afirmă mai departe, că tot în ziua de 26 Iunie a. c. poporul ar fi pretins afară pe judele comunal, George Urechiatu, ca să l' omoară și să l' tragă în par,

mai departe că ar fi deschis poarta de 3-ori cu puterea, de și locotenentul gendarmilor a enunțat, că dacă vor mai deschide ușa, va împușcă;

și în fine, că poporul a fost înarmat cu sape, coase și ar fi strigat „haid cu parul“.

Toate aceste afirmări însă, — și dacă adevărate ar fi — nu invoalvă în sine forța sau amenințarea periculoasă contra autorității publice.

ad 5/1. Judele comunal nu a funcționat ca jude, pretinderea estradării lui de a fi omorit nu e funcțiune a autorității publice și nu e

amenințare cu omor la adresa pretorului sau a gendarmilor, și în sine luând e o absurditate, pentru că poporul nu are lipsă să omoară pe cineva în fața pretorului și a gendarmilor înarmați cu puști!

De la sêrutarea mânilor până la omorire o săritură, care nici nu se poate închipui în același timp la aceleași persoane.

ad 5/2 în cât oamenii dispozițiunilor gendarmeriei nu s'au supus, au comis numai transgresiune; și până când legea despre transgresiune dictează o pedeapsă de 8 zile închisoare, cu ce drept amenință gendarmii cu împușcare și și împușcă pe oameni? La aceasta întrebare cerem răspuns din însași lege eară nu din patimă, ambițiune vătămă, impacientă, neînfrênare sau iritațiã!

ad. 5/3 strigătul „haid cu parul,” în fața gendarmiiilor înarmați cu puști și patroane aspre, nu e nici forță, nici amenințare și dacă s'ar adeveri de adevărat. Dar' on. Tribunal singur a abstat de la § 168 „înarmați“ și așa „haid cu parul“ cum ar fi putut strigã oamenii, când nime nu a avut par în mână.

Aceasta din urmă întâmplare care s'a sfêrșit cu împușcare, nu cuprinde nici forță, nici amenințare periculoasă. Dintre acușații mai aspru pedepsiți Petru Șandru (277) și Ion Baberca cu doveđi neresturnabile și-au documentat *alibi*, din care cauză lipsa întrebuintării de arme nu se poate aduce de loc în legătură cu atitudinea acestor acușați.

Din cele espuse reiese deci evident, că nici

în cazul, dacă on. Tribunal ș'ar basă sentința sa numai pe fasiunile gendarmilor, a pretorului și a scriitoriului Scheidl, nu se poate dovedi față de acușați o astfelu de faptă, care se indice aplicarea ș-ului 163.

Starea faptică însă nu stă astfel și evenimentele nu s'au succes astfel pre cum le predau :

I. scriitoriul Scheidl Sándor ;

II. pretorele Béla D'Eleveaux ; și

III. locotenentele Albert Bányai, pre cum și gendarmii de sub comanda sa.

Nu! Aceasta persoane înșirate sub I, II, III nu au predat starea faptică conform anevărului :

Aceasta au dovedit'o :

1. George Urechiatu, judele comunal.

2. George Tripon, matriculant.

3. Iosif Totor.

4. Mitru Rittes.

5. Filip Rădoi.

6. Niță Seracin, Valișoara.

7. Nicolae Coca.

8. George Neagoe.

9. Iosif Dragici.

10. Nicolae Glimboșa.

11. Dimitrie Urechiatu.

12. Matei Trebuian din Verendin.

13. Petru Jene din Verendin.

14. Cirila Popescu din Verendin.

15. Ignatie Șandru Fiteaga din Globul-Craiovei.

16. Simion Ramba din Teregova ; cocișul pretorelui.

17. Ferdinand Ivanovszky.

18. János Sandru.
19. János Vrajitor din Verendin.
20. George Gaita.
21. George Trenculescu,
22. Todor Celeaga.
23. Iancu Balan.

24. Goia Gerescu din Corniereva, cărăușul locotenentului Bányai, și

25. încă alți 15 martori ascultați sub decursul investigațiunei, cari toți unisono au spus starea faptică, decursul întâmplarilor ca și cei de mai sus înșirați 24 martori, cari toți au depus jurământul și prin aceasta s'a înfrânt fasiunea gendarmilor și consortiilor lor.

În contra martorilor de sub 1—24 nu s'a ridicat nici o excepțiune legală și dintră acești martori nici unul na audīt vorbele și strigatele, „să-l omorîm“, „să-l tragem în par“, „haid cu parul“, și nici n'a vădūt la nime coasă, sapă sau par, — împregiurări și fapte, pe cari gendarmii și consortiilor cu jurământ le-au întărit.

Dacă acești martori nu cad sub vr'o excepțiune legală, atunci martorii de sub I, II, III, sunt cu atât mai defectuoși și vrednici de excepționat.

În genere despre violență contra autorității publice numai atunci poate fi vorbă, dacă factorul autorității publice în funcțiunea sa e corect și neescepționabil. Procedura ilegală a autorității publice fie-care e îndreptățit a o dovedí, și acest drept e dreptul „probatio veritatis“, care precisează poziția factorului a autorității publice în procese de violență contra autorităților.

Această poziție însă nu poate cualificá de martore pe un funcționar, și nu-i poate dá un rol escepțional quasi judecătoresc, pentru că martorele formulează prin fasiunea sa convingerea judecătoreiului — sentința — ear' acest rol nu'l poate avè autoritatea publică atăcată, ci numai un rol de factor poate avè. Dispozițiunilor autorității publice — până când acelea sunt întré marginile legii, — trebuie să se supună fie-care cetățean, dar' tot așa are dreptul a se opune factorului autorității publice călcătoriu de lege și a deviá de la sine obedința și a împedecá astfelu călcarea de lege.

De ací e evident, că fiind la crima contra autorității publice aceasta îndatorată e a 'și justifi-cá procedura sa, cualitatea ei de martore fi lipsește cu desevêrsire, și cu privilegiul acesta nici nu se poate înzestrá.

În comuna Mehadica la 26 Iuniu 1896, șease (6) oameni au fost împușcați, ear' peste 20 de inși răniți.

Ceva vătémare autoritatea publică nu a suferit.

Interesul siguranței publice pretinde, că aceia, cari au vêrsat sângele cetățenilor, în prima liniă sê-și justifice fapta.

Aceasta împregiurare implicite conține în sine faptul, că gendarmii și autoritatea publică, e interesată, pentru-că dacă s'ar dovedí că acu-sații nu au comis violență și forță, atunci ei sunt dători a răspunde că din ce motiv au pușcat ?

Gendarmii și consortiilor lor din această cauză

nu pot fi admiși în acest proces ca martori, deoarece-ce în același sens a decis și înalta Curiă, și mai ales nu pot fi martori în cazul concret, când sunt de două-ori mai mulți consăteni și alți martori, cari cu totul din alte cauze s'au dus la casa comunală.

Și cu toate aceste On. Tribunal ș'a basat sentința pe fasiunea martorilor de sub I. II. III. Această procedură surprinzătoare ne silește a ne ocupă detaiat cu fasiunea fie-cărui officiant și a arătă în cele ce urmează defectuositatea și nesiguranța fasiunilor lor.

I. Scheidl Sándor.

Un scriitorăș mic de notar, care în batjocură vorbește despre supușii săi țărani, însinuă notariului din Cornea „răscoală“, carele în urma recercării acesteia face arătare officioasă la proto-pretura din Teregova, o subscrie și îndă prin principalul său, mai departe această arătare officioasă, în care se vorbește de „răscoală mare“-

Ce a rămas din această arătare denunțiată? Nimica! Investigațiunea a constatat, că această răscoală e o arătare falsă, așa că „răscoala mare“ nici nu a fost substrat al acusei și nici în decursul pertractării finale nu s'a desbătut serios și nu a format object al pertractării.

Însuși judele comunal George Urechiatu, în contra căruia ar fi fost îndreptată rescoala, o declară de sfadă neînsemnată și aceasta afirmare o întăreste și Ivanovszky Nándor, coșieriul, care e ungar de naștere.

Așadară toată arătarea despre răscoala mare e neadevărată și de atare s'a și dovedit.

Dar' acest scriitorăș și aceea a negat, ce singur cu mâna lui a scris pe hârtiă.

Anume în decursul pertractării finale mai de multe-ori a fost Scheidl întrebat, că la a cărui insinuare a citat și deținut gendarmii pe oameni, și dînsul tot de atâtea-ori a declarat, că la insinuarea lui nu, nici nu știe la a cui arătare s'a întemplat deținerea.

În arătarea însă ce a făcut'o Scheidl și a aumis'o superiorilor săi spre subscriere și intrire, sunt cu numele numiți acei indiviți, cari da fost părtași în „răscoala mare“ și toți aceia au fost și deținuți din partea gendarmilor; prin urmare scriitoriul Scheidl a întărit cu jurământ o fasiune neadevărată, desmințită prin însuși documentul său propriu. Fasiunea unui astfelu de individ nu întrunește nici condițiunile cele mai primitive ale credemântului.

Acusa și mărturisirea falsă încă sunt crime punibile și dacă onor. procuratură nu a aflat în fasiunea scriitoriului Scheidl elementele constituitoare ale crimei, nu e vina noastră, dar' ca acest individ să se folosiască ca martore, atât în interesul nostru cât și al celui public moral, trebuie cu toată tăria cuvântului să protestăm.

Purcedînd din convingerea noastră basată pe lege și pe praca juridică, sperăm că acest martore va fi eliminat din șirul aceloră, pe a căror fasiune se poate concepe o sentință sănătoasă.

II. *Bela D'Eleveaux,*

pretorul numai cu aceea agravează pe acuşați, că dînşii prin siluire ar fi esoperat eliberarea celor deţinuți.

Această afirmare am arătat mai sus că e neadeverată.

Gendarmeria înarmată cu gloanțe aspre i-a stat la dispoziție; a poruncit poporului să-și ia pălăria jos și să fie tăcere, ceea ce s'a și întâmplat; a primit urările și sêrutările de mână din partea poporului; și cu toate acestea a mai vorbi de forță, și eliberare siluită prin amenințare: e în adevăr ceva unicum în feliul său.

Di pretor dice, că oamenii nu au fost deținuti și opriti? D'apoi atunci nu a fost pe cine să elibereze? Atunci întreaga pertractare și emiterrea unei deputațiuni a fost un joc numai fără basă și motiv.

Gendarmii au dovedit deținerea, și oprirea celor închiși pe durata de 8 oare e un fapt, care nu mai are nevoie de comentariu. Deținere au știut pe cei mai de frunte cetățeni, ear' acumă când această deținere s'a adeverit de nebasată și ilegală, fie-care să escusă, fie-care să ferește ca să primească responsabilitatea!

Și aceea afirmă di pretore — de și dînsul e cam scurt la vederi — că a vădut coase, sape și boate la popor; dar' și aceasta afirmare s'a dovedit de neadeverată.

Neglijență a comis Di pretore, căci a recunoscut că înfățișându-se în față locului gendarmii și au predat lui pe cei deținuti, și el

ca cel mări mare factor polițial în față locului — la a cărui dispoziție stă gendarmeria, — a permis, ca gendarmii necontrolați și de capul lor să porceadă și să enunțe astfel de sentințe fatale „că, cine cutează a călcă pragul ocolului și a deschide încă odată ușa : va fi fiul morții.“

Față de un tumult neînsemnat, care nu a vătămât pe nimenea, și în prezența pretorului înzestrat cu puterea de dispunere, fără știrea acestuia gendarmeria nu e îndreptățită a face astfelu de enunțiațiuni, și dacă cu toate acestea a făcut, negligență a comis Dl pretore că nu a îndrumat numai de cât gendarmeria ca să aștepte poruncile sale și la acelea să se acomodeze. Aceasta dispoziție a o face li stătea în putere, și dacă dînsul o făcea, dacă și a doua oară ar fi poruncit „jos cu pălăria“ și „tăcere“ : acel popor și a doua oară i-s'ar fi supus, l'ar fi ascultat și astfelu nefericirea ingrozitoare eră evitată.

Aceasta însă nu a făcut'o ci îndată ce au pocnit gloanțele, pretorele a și conceput tecstul telegrămei, prin care cere miliție.

Negligență a comis Dl pretore că în urma unei arătări despre „rescoală mare“ nu a citat oficios la față locului pe notariul care a făcut arătarea, și a suferit ca notariul să ordinez anticipative investigație la gendarmi cu privire la astfelu de fapte, despre cari el nici nu a avut cunoștință nemijlocită. Tractarea „răscoalei mari“ într'un mod atât de superficial a avut urmări triste și îngrozitoare.

Aceste împregiurări, și escepțiunile general ridicate în contra lui, fac pe acest martore atât

de descualificat, în cât fasiunea lui nu poate fi primită ca basă a sentinței.

III.

Fasiunea lui Albert Bányai, locotenentului de gendarmi și a gendarmilor săi și mai puțin se poate primi de basă la staverirea vinovăției acușătorilor, de oare-ce tocmai prin fapta lor proprieă sunt tare interesați în causă. Au împușcat în popor, și dacă aceia boi ar fifost și nu oameni — după cum dice Scheidl — trebuie să o știe gendarmii, că datorința lor e a justifică necesitatea folosirii de arme.

După lege au dreptul și datorința a-și escusă fapta lor.

Dar' și aceea datorință o au, ca starea faptică să o predeie conform adevărului.

Afirmarea gendarmilor s'a dovedit de neadeverată:

1) prin însași fasiunea lor cu privire la înarmarea poporului, carea și din partea onor. tribunal s'a privit de neadeverată delaturând aplicarea ș-ului 168;

2) prin toți martorii înșirați sub 1—24, cari toți au fasionat, că strigătele și espresiunile „s'e'l omorim“, „haid cu parul“ nu s'au întrebuintat de feliu, pentru-că dacă cineva din popor le-ar fi întrebuintat, necondiționat ar fi trebuit să le audă;

3) prin fasiunea lor cu privire la spargerea porții, care earăși s'a dovedit de neadeverată. Poarta a fost vechiă și stricată, zar nu a avut, ear' un martore a dovedit și aceea, că locotenen-

tele Bányai înainte de a comandá gendarmilor foc nici nu a închis poarta. Prin urinare nici n'a așteptat ca să deschidă cineva poarta, — carea 'și de vânt, și de cea mai neînsemnată împinsătură singură să deschide, — ci a comandat numai de cât foc;

4) prin împregiurarea, că după afirmarea gendarmilor toate 3 pușcăturile s'au dat în ocol, și numai după aceea au eșit afară la uliță cu bajoneta pe pușcă.

Aceasta însă s'a dovedit de neadevărată.

Toți martorii cari au văzut descărcarea pușcilor au dovedit, că a treia-oară au pușcat gendarmii din uliță și anume astfel, că trei gendarmi cu spatele unul cătră altul au împușcat în sus, iar alții trei tot în poziția aceasta au împușcat în jos după poporul, care a început a fugi. Acest fapt îl constatează la doi răniți și părerea medicilor de specialitate, în înțelesul căreia glonțul a intrat din dărept în trupul acestor răniți. Cu întortocări nu se poate spălă o faptă atât de gravă.

„Cine pășește peste pragul porții și mai deschide odată poarta, acela va fi fiul morții“ poate fi primită ca amenințare basată întru susținerea ordinii, dar' a întrebuiță o astfel de amenințare și a o îndeplini față de oameni, cari la comandă își ridică pălăriile de pe cap, și sărută mâinile locotenentului și pretorului, și afirmă, că împușcarea a fost un lucru necondiționat de necesar: aceasta nici un om cu mintea întreagă și nepreocupat nu o poate crede.

În o țeară constituțională, în un stat de

drept venerarea autorităților publice e o recerință principală, dar' legea nu poate luá sub scut nici superficialitatea, nici destrábálarea, nici hiperzelul.

Faptele acestea fac fasiunea gendarmilor suspectă, defectuoasă și dubiă.

Responsabili sunt gendarmii și pentru aceea, că dacă în urma arătării despre „revolta mare“ pace și liniște au aflat în comună, pentru ce au iritat pe poporul pacinic cu dețineri nebasate? pentru ce au ținut ei 8 oare întregi închiși pe cei mai de frunte oameni din comună, când preotul, învățătorul și toată inteligența din comună i-au asigurat, că nu e nici o răscoală?

Dubiă și neadeverată e fasiunea gendarmilor și din împregiurarea, că dinșii din aproape 1000 de oameni numai pe acușați i-au recunoscut, de și dintre gendarmi mai înainte de asta nici unul n'a umblat prin comuna Mehadica și de și mai mulți acușați ca d. e. Petru Șandru, Ion Baberca, cu mai mulți de 10 martori străini și neinteresăți și-au dovedit alibi, respective aceea împregiurare, că cu ocasiunea împușcării nu au fost la față locului.

Dacă fasiunea gendarmilor și a lui Scheidl s'a dovedit de neadeverată față de 1, 2 sau 3 dintre acușați, neadeverată trebuie să o privim și pentru ceilalți acușați.

Suspectă e fasiunea gendarmilor mai departe pentru-că ei nu au cutezat a se provocá la Goia Gerescu din Corniereva și la Simion Ramba cărașul lui Bányai și a pretorului ca martori, cari nu au fost în tumult cu Mehadicianii, și cari tot așa au și fasionat ca martorii de

sub 1—24 dovedind de o scornitură fasiunea gendarmilor.

Întru astfelu de împregiurări primirea fasiunei gendarmilor ca dovadă în contra noastră ar fi numai suprimarea adevărului.

Atunci când martorii agravatori I, II, III sunt factori, și anume factori activi, din a căror faptă a rezultat aceasta tristă și îngrozitoare nefericire, când acești martori cad sub excepțiunea interesării și erorii, când neîncrederea în fasiunea lor se mărește prin rătăcirea adevărului, și toate momentele principale ale fasiunei lor se slăbesc prin alți martori străini și neinteresați: e cu totul de prisos a mai căută după alte motive, cari neîndeamnă a repeti rugarea noastră, că la formarea convingerei judecătorești fasiunea acestor martori se nu se ieie în considerare.

Acolo au fost cu ocaziunea acestei nefericiri în lucru la casa comunală Ion Dragici, Iancu Ritter și Ion Șandru, cari nu s'au amestecat în tumult, dar' au auzit și au vădut toate cele întemplate. Dar' nici la acestia nu s'au provocat gendarmii și oficianții. De ce nu? Aveau teamă că îi vor dá de gol. Mai târziu s'au ascultat și jurat numiții martori și la toate momentele au desmințit fasiunea agravatoare a gendarmilor.

Acolo au fost păzitorii comunali Petru Șandru (86) și Mihai Fetescu cari sunt factori ai autorității publice. Nici acestia însă nu au putut întări cele spuse de Scheidl și gendarmi. Acestia earăși se află în șirul celor acușați și osândiți cu toate că judele comunal George Ure-

chiatu a declarat, că el a poruncit lui Petru Șandru să nu se departeze de acolo.

Acolo a fost judele comunal, carele mai de multe-ori s'a amestecat în tumult, dar' nu i-s'a încarnit nici nu fir de păr, ci a plâns când a auzit vestea împușcării. Nici acesta n'a întărit fasiunea agravatoare a gendarmilor și a soților lor Scheidl și D'Eleveaux.

Acolo a fost Dimitrie Urechiatu, servitoriul comunal, de la început până la sfârșit și nu a vădut nici forță, nici au auzit „haid să'l omorîm cu parul“, prin urmare nici coasă, săpă, boată nu a vădut, ci a vădut pe Jacob Șandru și pe Petru Șandru ducându-se acasă după eliberarea lor, și neîntorcându-se mai mult înapoi, au întărit mai departe sub jurământ că atunci când s'a pușcat acestia nu au mai tost la fața locului.

Acolo au fost mai mulți martori străini din Verendin, Globu Craiului și Verciorova, cari au venit după atestate de marve și cu cari au convenit Scheidl, cât și pretorele și gendarmia. Ce martori veritabili ar fi fost acestia pentru dovedirea sabelor, coaselor, boatelor și a scopului periculos ce'l-a urmărit tumultul, — dar' la acestia nu s'a provocat nici unul, pentru-că de astfel de martori neinteresăți nu le trebuie lui Scheidl și consortii, știind că ce au *vădut* și *auzit* ei nime altul din o sută și o miă de oameni nu a vădut, nu a putut vedè, nici chiar bunul Dumnezeu, deoarece aceea nu s'a întâmplat, nu a fost, nu a esistat, nu e adevărat.

Dar' ei au fost ascultați pentru-că dreptatea

(!) așa pretindea și au fost jurați, pentru-că la sentimentul lor de dreptate nu încăpea îndoială !!

În contra martorilor nostri s'au adus înainte, că nu cunosc și nu au cunoscut pe acușați. Nu i-au cunoscut fiind-că dintră acușați nici unul n'a comis nimic ilegal.

Putere de pricepere, minte mărginită nu se poate obiecționă, pentru-că acești martori nu au fost ascultați cu privire la teme filosofice, ci cu privire la topor, coasă, sapă, pușcare, tot lucruri cari și unui copil îi sunt cunoscute și despre cari nici cel mai primitiv om nu poate căde în eroare.

Fasiunea acestor martori nu s'a slăbit prin nimica, pentru-că toți au fasionat conglăsuitor cu privire la momentele principale; pentru-că mulți, foarte mulți au fost martori aceștia ascultați și jurați, pe când „factorii oficioși“ au rămas singuri cu afirmările și ținuta lor. Ce au vădut acești martori oficioși prin ochelarii interesării, aceea nu a vădut nime altul și astfel necesitatea faptelor lor, pre cum și causarea necondiționată a nefericirii se sguđuiă din temelii.

„Apoi atunci de ce au împușcat gendarmii“ a întrebat judele Kelemen, când a ajuns poate în inpas cu acusatul Jacob Șandru.

La o astfelu de întrebare nu are să răspundă un acusat, care se simțește nevinovat, ci trebuie puterea elementară a faptelor să convingă pe fie-care, căci altmintrelea vėrsarea de sänge a cetățenilor se consideră de nimica.

Iacob Șandru a răspuns că gendarmii s'au îmbėtăt și spre dovedirea acestei împregiurări s'a provocat ca martore la Pavel Jurca, la ce

s'a audit vorba „trebuie oprit“ tot de la dnul Kelemen, veđi bine că nu i-a plăcut, că Șandru nu a luat asupra sa crima și nu a escusat fapta gendarmilor. Acusatul însă e îndreptățit a aduce pentru apărarea sa ori și ce și îi este ertat a dovedi ori și ce.

Dacă la împușcare s'a comis ilegalitate atunci se poate și trebuie dovedită iritația produsă prin consumarea beuturilor spirituoase și dovedirea acestei împregiurări trebuie admisă pentru-că consumarea beuturilor spirituoase a alterat puterea de observare a gendarmilor și astfel espunerea lor cu privire la cunoașterea acușatiilor, la audirea strigătelor incriminate, și la descrierea evenimentelor poartă timbrul a-neîncrederei și suspițiunei.

Astfel stă cântariul dreptății în procesul present.

În contra acușatiilor: factori oficioși activi și interesați, a căror faptă a cauzat versare de sânge și stingere de vieață a cetățenilor pacinici; — fasiunea suspectă și combătută a gendarmilor și scriitorășului Scheidl cad într'una din scafele cântariului;

pe lângă acușati: martorii neinteresați, înșirați sub 1—24;

toți martorii ascultați în decursul investigații, a căror ascultare am cerut'o, dar' s'a ordonat numai cetirea fasiunilor lor;

toate faptele dovedite prin martori acestia; alibi documentat din partea celor mai mulți acușati;

faptul, că în special contra nici unui acuzat nu se afirmă forță și amenințare, periculoasă.

Acestea apasă cealaltă scafă a cântariului.

Să privim puțin starea cântariului; scafa agravatoare se ridică cu ușurătatea păcatului Scheidl și consortii sboară în sus; eară cealaltă scafă cu fasiunea martorilor a acușațiilor se așează la vale cu liniștea nevinovăței.

Împarțiali și nepreocupați să privim la limba cântariului și vom vedea, că dreptatea arată nevinovăția acușaților.

Legii putere și autoritate numai judecătorii îi poate da prin sentință dar' numai pe lângă dreapta și stricta aplicare a aceleia; sentința nedreaptă însă surpă legea bună și sguđuie sentimentul de drept al cetățenilor.

Ordinea de drept, autoritatea legii, dreptatea trebuie să steie mai pe sus de ori-ce și mai ales pe sus de eventuala transgresiune, eroare, superficialitate, capriț, neînfrânare, sau hyperzelozie oficianților.

Aceasta e recerința cea dintăiu a ordinei de drept, a moralității publice în genere, și în special în procesul present.

Vă poftim a-o împlini, și a achita pe acușați.

